

noutăți

în cercetarea minorităților naționale din România

■ cărți

Bárdi Nándor - Gyurcsík Iván (eds.): *Nemzetiségi parlamenti képviselet. Nemzetiségi képviselet Magyarországon és az utódállamok parlamentjeiben (1869-1918 / 1920-1990)*. [Reprezentarea parlamentară a minorităților în Ungaria și țările vecine (1869-1918 / 1920-1990)] Országház Könyvkiadó, 2022. 428 p.

Au avut comunitățile maghiare din țările vecine Ungariei o reprezentare parlamentară eficientă între cele două războaie mondiale? Cât spațiu de manevră au avut reprezentanții partidelor minoritare maghiare, cum au acționat în parlamente și în sfera politicilor de partid? Cum s-a schimbat acest lucru după 1945, când deciziile în mare parte au fost luate în afara parlamentelor, iar cooperarea cu minoritățile a fost bazată formal pe principiile leniniste privind naționalitățile? Studiile din acest volum și-au propus drept scop să prezinte reprezentarea parlamentară maghiară din țările învecinate Ungariei și să caute răspunsuri la aceste întrebări. Pentru a oferi o bază de comparație studiul introductiv explorează potențialul de protejare a intereselor naționalităților în parlamentul maghiar din epoca dualismului. De asemenea, în mai multe lucrări putem urmări cariera politică a parlamentarilor minoritari care au devenit politicieni majoritari după 1920. Totodată, studiile de caz arată modurile în care comunitățile maghiare din teritoriile anexate s-au organizat în comunități politice regionale, creând astfel noi arene și centre de construire a națiunii maghiare. Studiul despre reprezentarea maghiarilor în parlamentul României Mari este semnat de Nándor Bárdi și Csongor Szabó, studiul despre cariera politicianilor români începută în Ungaria iar după 1918 continuată în România este semnat de Barna Ábrahám, iar studiul despre reprezentarea parlamentară a maghiarilor din Transilvania în România în perioada socialismului de stat este semnat de Róbert István Antal și Szabolcs Kovács.

Cuprinsul poate fi consultat [aici](#). Mai multe informații despre volum găsiți [aici](#).

Bárdi Nándor - Pál Judit (eds.): *Dincolo de tranșee. Cum au trăit maghiarii din Transilvania Marele Război și Trianonul*. Texte din jurnale și memorii alese și adnotate de Nándor Bárdi și Judit Pál. Traducere de S. Skultéty. Humanitas, 2022. 504 p.

Această carte își propune să ofere o privire de ansamblu asupra modului în care evenimentele din timpul Primului Război Mondial și din perioada imediat următoare sunt reflectate în jurnalele și scrierile memorialistice ale maghiarilor transilvăneni din epocă. Volumul nu intenționează să vină cu noi contribuții la macroistoria evenimentelor, ci să prezinte microistoria, așa cum a fost

ea trăită de omul de rând, prin intermediul surselor personale; de aceea, în mod firesc, imaginea asupra epocii va avea un caracter subiectiv. Printre autorii documentelor întâlnim țărani, soldați și ofițeri, exponenți ai clasei de mijloc, funcționari, primari, miniștri, elevi și studenți. Materialul volumului este organizat în șapte blocuri tematic-cronologice: Părțile I și a II-a sunt dedicate modului în care conflagrația mondială le-a afectat viața maghiarilor transilvăneni, de la medici sau istorici până la țărani și cei de pe linia frontului. Partea a III-a se concentrează asupra vieții cotidiene din imediata apropiere și din spatele fronturilor din Transilvania. Campania din 1916 a armatei române în Transilvania, refugierea populației maghiare, apoi restabilirea existenței de zi cu zi sunt tratate cu preponderență în Partea a IV-a. În Partea a V-a sunt incluse amintiri ale prizonierilor de război. Penultima parte prezintă profunde schimbări politico-sociale din Transilvania petrecute în toamna/iarna anului 1918 și care au dus la organizarea Marii Adunări Naționale de la Alba-Iulia, ca și diversele percepții locale pe parcursul procesului de schimbare a puterii statale. În sfârșit, în ultimul bloc tematic, mărturiile documentează perioada de după încheierea războiului și dificultățile de integrare a teritoriului în România Mare, precum și recunoașterea necesității de a accepta situația. Volumul mai conține un studiu introductiv semnat de editorii volumului, o cronologie a evenimentelor din Transilvania de la începutul Primului Război Mondial până 1920, respectiv biografia autorilor.

Mai multe informații găsiți pe pagina web a editurii, [aici](#).

Faur, Antonio: *Ghetoul din Oradea (1944). O scurtă istorie*. Cluj-Napoca: Editura Mega, 2022. 305 p.

Monografia reconstituie modul de organizare a ghetoului din Oradea și a modului în care au fost tratați evreii închiși aici de către autoritățile ungare în primăvara și începutul verii anului 1944. Cercetarea cuprinde administrarea și mărturiile personale referitoare la ghetizarea a celor aproximativ 27.000 de evrei din Oradea, respectiv deportarea lor împreună cu alți evrei din județ în lagărul morții de la Auschwitz-Birkenau, majoritatea absolută sfârșind în crematorii.

Alte informații despre carte găsiți [aici](#).

Gausz Ildikó - Toth Szilárd - Vajda Tamás: *A kolozsvári egyetem alapításának forrásai és sajtóviszhangja (1868-1872)*. [Surse documentare și relatări de presă despre înființarea Universității din Cluj (1868-1872)] Kolozsvár: Iskola Alapítvány Kiadó, 2022. 576 p.

Volumul ce a rezultat din colaborarea dintre Universitatea Babeș-Bolyai și Universitatea din Szeged oferă o colecție cuprinzătoare de documente care reflectă lupta pentru înființarea Universității din Cluj-Napoca între 1868 și 1872, discuțiile premergătoare, lucrările de organizare, formarea organelor autonome ale universității, respectiv începerea primului an universitar. Printre documente se regăsesc discursuri parlamentare, proiecte de legi și un număr mare de articole din presa contemporană clujeană și națională. Prefața în limbile maghiară, engleză și română este urmată de un studiu amplu care explorează contextul contemporan. Pe

lângă textele sursă, procesul de înființare al universității este ilustrat de fotografii și tabele.

Mai multe informații găsiți pe pagina web a editurii, [aici](#).

Jakab Albert Zsolt - Vajda András (eds.): *Járvány-lét-helyzetek. A Covid19-világjárvány hatása a mindennapokra és a társadalomkutatásra* [Situații existențiale pe timp de pandemie. Impactul pandemiei Covid-19 pe viața cotidiană și pe cercetările științelor sociale] (Kriza Könyvek, 49.) Kriza János Néprajzi Társaság - Néprajzi Múzeum, Budapest-Kolozsvár, 2022. 270 p.

Pandemia Covid-19 este un fenomen social a cărui existență depinde de indivizii și grupurile care își imaginează, descriu și îi formulează regulile. Obiectele sociale nu există fără acțiunile sociale ce le creează, dar nici fără credințele și practicile cotidiene ce se clădesc pe ele. În acest sens pandemia este rezultatul unor practici sociale, o construcție culturală. Studiile incluse în volum se aventurează în cercetarea etnografică și antropologică a condițiilor cauzate de pandemie. Ariile de cercetare sunt următoarele: impactul pandemiei în munca de teren și metodologia cercetării științifice; impactul pandemiei în activitatea muzeelor; obiceiurile populare și festivalurile tradiționale în timpul pandemiei; impactul pandemiei în religiozitate și practicarea religiei; impactul măsurilor administrative în viața cotidiană; rolul Internetului în timpul carantinei; teoriile conspiraționiste legate de pandemie.

Volumul integral poate fi vizualizat [aici](#).

Malloy, Tove - Vizi Balázs (eds.): *Research Handbook on Minority Politics in the European Union*. Edward Elgar Publishing 2021. 450 p.
<https://doi.org/10.4337/9781800375932>

Volumul de față oferă o imagine de ansamblu multidisciplinară a cercetărilor privind problemele minorităților etnoculturale la nivelul supranațional al Uniunii Europene. Ghidul de cercetare oferă o analiză de ultimă oră a abordărilor UE în ceea ce privește dezvoltarea și implementarea politicilor privind minoritățile, de la Tratatul de la Roma (1957) până în prezent. Capitolele sunt împărțite pe patru teme: politica *acquis*-ului comunitar, luarea deciziilor și elaborarea politicilor, diversitatea și coeziunea, respectiv politicile externe ale UE.

Capitolul introductiv și conținutul pot fi accesate [aici](#).

Yemelianova, Galina - Račius, Egdūnas (eds.): *Muslims in Post-Communist Eurasia*. Routledge, 2022. 356 p.

Volumul discută evoluția guvernării de stat a islamului, natura și formele locale ale redescoperirii de către musulmani a identității lor religioase în Eurasia postcomunistă. Totodată, cartea examinează efectele asupra comunităților islamice a divergențelor politice și ideologice

ale Europei Centrale și de Sud-Est față de Rusia și față de cea mai mare parte a Caucazului și Asiei Centrale. De un interes deosebit sunt implicațiile proliferării noilor interpretări „globale” ale islamului și relația lor cu credințele și practicile islamice „tradiționale” locale existente. Studiile din volum abordează aceste probleme dintr-o perspectivă interdisciplinară care combină istoria, studiile religioase/teologia, antropologia socială, sociologia, etnologia și științele politice. Ele analizează prezența publică mărită a islamului în contexte constituționale seculare și oferă o critică a domesticirii și acomodării islamului în Europa, comparând aceste aspecte cu ceea ce s-a întâmplat în spațiul eurasiatic. În privința musulmanilor din România, a fost inclus în volum studiul *The Revival of a Madrasa Tradition in Post-Communist Romania: The Case of Dobruja* (*Renașterea unei madrasa de tradiție în România postcomunistă: cazul Dobrogei*) semnat de Adriana Cupcea (cercetător ISPMN).

Mai multe detalii despre volum pot fi accesate [aici](#).

▪ reviste, articole

Csata Zsombor- Hlatky, Roman - Liu, Amy H. (2022): Ethnic Polarization and Human Development: The Conditional Effects of Minority Language Recognition. *Studies in Comparative International Development*, 17 June 2022, doi: <https://doi.org/10.1007/s12116-022-09362-z>

Literatura de specialitate sugerează că diversitatea etnică are un efect negativ asupra dezvoltării socioeconomice. Este însă cunoscut și faptul că politicile guvernamentale - de exemplu recunoașterea mai multor limbi oficiale în zonele cu populație minoritară - pot atenua aceste efecte. Întrebarea principală a cercetării de față este următoarea: care sunt implicațiile socioeconomice ale recunoașterii limbilor minoritare? Cercetarea empirică este făcută pe cazul României, unde limbile minoritare sunt recunoscute ca oficiale în unitățile administrative în care minoritatea constituie mai mult de 20% din populație. Ipotezele formulate de către autori afirmă că recunoașterea limbilor minoritare consolidează încrederea socială și facilitează eficiența schimburilor economice, atenuând astfel consecințele dăunătoare ale diversității. Utilizând date statistice la nivelul unităților administrative, cercetarea observă că în zonele în care este recunoscută doar limba română, diversitatea etnică are un efect negativ asupra dezvoltării - un rezultat în concordanță cu literatura de specialitate. Totodată, acest efect lipsește în zonele în care este recunoscută și o limbă minoritară. Implicațiile sugerează că scăderea pragului pentru recunoașterea unei limbi minoritare ca limbă oficială ar putea promova și mai mult dezvoltarea.

■ proiecte, rapoarte de cercetare

European Union Agency for Fundamental Rights: Roma in 10 European Countries - Main results, 2022.

Raportul prezintă concluziile sondajului FRA 2021 privind romii din Croația, Cehia, Grecia, Ungaria, Italia, Portugalia, România și Spania, precum și din Macedonia de Nord și Serbia. Sondajul include interviuri cu peste 8400 de romi, colectând astfel informații despre peste 20.000 de persoane care trăiesc în gospodăriile lor. Prin concentrarea asupra romilor, sondajul oferă date și informații unice care nu sunt disponibile prin cadrul sondajelor europene privind populația generală, acestea nefiind dezagregate pe baza originii etnice. Constatările prezintă o imagine sumbră, dar familiară, a excluziunii, deprivării, discriminării și rasismului.

Raportul integral poate fi vizualizat [aici](#).

■ filme

O Tahtai. Savendar tai Seiandar / Pocalul. Despre fii și fiice. Dana Bunescu, Cătălina Tesar, 2022, 85 min.

Filmul expune pentru prima dată în cinema universul fascinant al romilor (a cortorarilor) care, asemeni aristocrației europene, încheie și desfac alianțe matrimoniale în funcție de neam și avere. Familiile negociază zestrele fetelor și evaluează moștenirea mirelui atunci când încheie alianțe. Aceste alianțe gravitează în jurul unor blazoane familiale, pocale de argint aurit transmise din tată în fiu. Presiunea este cu atât mai mare cu cât finalizarea alianței este condiționată de nașterea unui băiat. Documentarul surprinde nu doar tradiția și cultura cortorarilor, dar urmărește îndeaproape un cuplu tânăr în încercarea de a avea un fiu și atmosfera, discuțiile și emoțiile din familia extinsă legate de sexul copilului nenăscut, soarta moștenirii și implicit a lor.

Mai multe informații găsiți [aici](#).

A szocializmus hátsó bejárata / Ușa din spate a socialismului. Csibi László, Romania, 2022, 50 min.

Filmul descrie perioada anilor de dinainte de 1989 așa cum a fost percepută de reprezentanți

noutăți

în cercetarea minorităților naționale din România
octombrie-noiembrie 2022

maghiari ai mass media, membri ai structurilor politice și oameni de cultură.

Cum și-a format Ceaușescu ideile de aplicare a formelor socialiste de manipulare dintre cele mai stricte, cum le-a aplicat la câțva timp după ce a ajuns în funcție vedem într-un documentar bazat pe istorisiri personale. Despre cum se sudează de fapt o nouă societate din dorința de dezbinare a unui conducător și politica de instaurare a neîncrederii și a fricii, cu situații în care oamenii au experimentat (auto)cenzura în contextul „Epocii de Aur” ceaușiste.

Mai multe informații găsiți [aici](#).

■ despre buletinul informativ Noutăți

Scopul proiectului este colectarea și difuzarea informațiilor despre lucrările științifice recent apărute în domeniul cercetării minorităților naționale din România, respectiv evenimentele de importanță majoră din această arie. Lucrările științifice și evenimentele incluse în acest buletin informativ nu constituie o listă completă. Cei interesați să coopereze la realizarea buletinului informativ sunt rugați să ne contacteze la adresa: centru.doc@ispmn.gov.ro.